

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

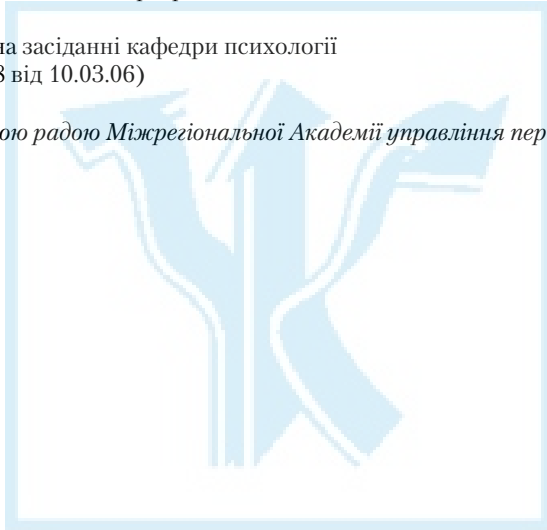
МАУП

Київ 2006

Підготовлено доцентом кафедри психології *А. М. Львовчкіною*

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 8 від 10.03.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Львовчкіна А. М. Навчальна програма дисципліни “Основи психологічного консультування” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2006. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи психологічного консультування”, теми контрольних робіт, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, ситуаційні задачі, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення дисципліни “Основи психологічного консультування” є забезпечення професійної компетентності практичних психологів у сфері підготовки та кваліфікованого проведення психологічного консультування.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен *знати*:

- предмет і об’єкт психологічного консультування;
- методологічні підходи до вивчення основ психологічного консультування;
- основні методи, що застосовуються у процесі психологічного консультування;
- сфери застосування психологічного консультування;
- напрями та види психологічного консультування;
- конкретні методики психологічного консультування;
- проблеми психологічного консультування;

уміти:

- подавати психологічну допомогу у вигляді консультації різним категоріям населення;
- застосовувати методи консультативної допомоги на практиці;
- проводити психологічне консультування у таких сферах: управління, маркетинг і реклама, освіта, сім’я і шлюб, політика;
- використовувати нові методи та техніки у практиці психологічного консультування.

Завдання для самоконтролю містять теоретичні питання і ситуаційні задачі.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Загальні проблеми психологічного консультування Проблема визначення поняття “психологічне консультування”
2	Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта
3	Змістовий модуль II. Психологічне консультування як форма психологічної допомоги особистості Підходи до технології консультативної взаємодії
4	Сучасні напрями консультативної психології
5	Змістовий модуль III. Сфери психологічного консультування Психологічне консультування з проблем управління
6	Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва
7	Психологічне консультування у сфері освіти
8	Психологічне консультування з проблеми сім'ї і шлюбу
9	Психологічне консультування у політиці
	Змістовий модуль IV. Психологічна експертиза
	Змістовий модуль V. Сучасні технології роботи психолога-консультанта
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Загальні проблеми психологічного консультування

Тема 1. Проблема визначення поняття “психологічне консультування”

Психологічна допомога як змістовна основа психологічного консультування. Місце психологічного консультування в системі психологічної допомоги. Основні завдання психологічного консультування. Основні принципи психологічного консультування. Індивідуальна та групова форми роботи психолога-консультанта, основні випадки їх застосування. Структура процесу консультування. Психологічна проблема як головний компонент об'єкта праці психолога.

Література [1; 2; 6; 12; 17; 23; 27; 28; 36]

Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта

Роль і місце консультанта в консультуванні. Вимоги до особистості консультанта — модель ефективного консультанта. Психограма та професіограма консультанта. Система цінностей консультанта. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна підготовка консультанта.

Література [6; 7; 10; 17; 23; 36]

Змістовий модуль II. Психологічне консультування як форма психологічної допомоги особистості

Тема 3. Підходи до технології консультативної взаємодії

Консультативний контакт. Терапевтичний клімат. Фізичні компоненти терапевтичного клімату. Емоційні компоненти терапевтичного клімату. Особливості підтримання терапевтичного клімату. Перенос і контрперенос у консультуванні. Основні етапи психологічного консультування: підготовка; перша зустріч; ознайомлення із проблемою; входження в ситуацію психологічної допомоги; психологічне обстеження (діагностування) особистості або групи чи організації; плану-

вання дій (розробка стратегій консультативної допомоги); реалізація психологічної допомоги; завершення консультативної допомоги.

Література [2; 6; 12; 17; 23]

Тема 4. Сучасні напрями консультативної психології

Психодинамічний напрям у консультуванні. Теоретичні основи психодинамічного напрямку. Поняття про захисні механізми психіки. Концепції З. Фрейда, К. Юнга, А. Адлера і неофрейдистів. Консультативний процес і психотехніка психодинамічного напрямку.

Біхевіористський напрям і необіхевіоризм у консультуванні. Основні поняття і техніки.

Когнітивний напрям у консультуванні: основні поняття і техніки.

Екзистенційний підхід у консультуванні. Гуманістичне та клієнт-центроване консультування.

Гештальттерапія Ф. Перлза.

Література [3; 4; 6; 7; 16; 17; 19; 23; 25–28; 32; 34; 35; 38–43; 49]

Змістовий модуль III. Сфери психологічного консультування

Тема 5. Психологічне консультування з проблем управління

Сутність консультування у сфері управління. Процес кадрового консультування та його етапи. Психологічне консультування з проблем формування (чи оптимізації) сприятливого соціально-психологічного клімату в організації: методи діагностування соціально-психологічного клімату (СПК), психологічне обстеження персоналу і керівника організації. Звіти про психологічне обстеження в організації. Подання психологічної допомоги менеджеру з метою підвищення його психологічної компетентності; згуртування колективу; забезпечення ціннісно-орієнтаційної єдності (ЦОЄ).

Психологічне консультування з проблем добору кадрів. Діагностування персоналу, формування рекомендацій з підбору кадрів відповідно до специфіки професії. Психологічне консультування менеджерів з проблем оптимізації ділового спілкування та розвитку комунікативних і організаторських здібностей співробітників. Застосування групових методів психологічної допомоги в організаціях.

Психологічне консультування з проблем попередження і вирішення конфліктів. Діагностування стилів поведінки індивідів у конфліктних ситуаціях. Соціально-психологічний аналіз конфліктів,

формулювання рекомендацій, посередництво в конфліктах. Консультування менеджерів з проблем оптимізації стилю керівництва та вдосконалення особистості керівника.

Література [5; 11; 21; 22; 29; 36; 37]

Тема 6. Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва

Психологічний аналіз маркетингу як комплексної системи організації виробництва та збуту продукції, що орієнтована на задоволення потреб конкретних споживачів. Збирання психологічної інформації про клієнтів.

Психологічне консультування у сфері реклами. Функції психолога у забезпеченні рекламної кампанії. Застосування знань з психології у сфері консультування з питань реклами. Участь психолога у процесі підготовки реклами. Технологія застосування фокус-груп у рекламному бізнесі.

Література [36; 37; 44; 48]

Тема 7. Психологічне консультування у сфері освіти

Основні напрями консультативної роботи психолога в навчальних закладах: подання психологічної допомоги дітям у вирішенні проблем самовизначення, соціально-психологічної адаптації, збереження психічного здоров'я, формулювання Я-концепції, оптимізації психологічного статусу.

Консультування педагогів з вирішення їхніх професійних проблем і розвитку педагогічних здібностей. Консультування керівників учбових закладів з питань вирішення конфліктних ситуацій у колективі, оптимізації соціально-психологічного клімату, поліпшення стилю керівництва та ділового спілкування.

Психологічне консультування батьків з проблем оптимізації сімейного виховання, міжособистісних стосунків, взаємовідносин з дітьми, психологічної підтримки особистості дитини, оптимізації взаємодії батьків з навчально-виховним закладом з психологічних аспектів професійної орієнтації дітей. Ініціювання психологом замовлень на психологічну консультацію.

Психологічне консультування батьків з проблем профілактики важковиховуваності та правопорушень, алкоголізму, наркоманії, токсикоманії. Підвищення психологічної компетентності всіх учасників навчально-виховного процесу.

Психологічне консультування з проблем оцінювання ефективності праці закладів освіти.

Література [1; 2; 10; 12; 21; 22; 31]

Тема 8. Психологічне консультування з проблем сім'ї і шлюбу

Основні завдання психологічного консультування з проблем сім'ї і шлюбу. Типові проблеми шлюбу та сім'ї, що потребують психологічного консультування: хвороба одного із членів сім'ї, конфлікти у сім'ї або сім'ї із соціальним оточенням, кризові періоди в житті сім'ї та ін. Психологічний аналіз труднощів, що виникають у сім'ї. Соціально-економічні умови способу життя і проблеми, що виникають у сім'ї.

Характеристика основних етапів сімейної консультації: розігрів, зняття перешкод, укладення контракту, з'ясування ситуації. Використання психологічних методик і психотехнік у психологічному консультуванні із сімейних проблем.

Література [1; 2; 5; 28; 46; 47]

Тема 9. Психологічне консультування у політиці

Специфіка особистості політика та його ставлення до психолога-консультанта. Основні напрями діяльності психолога у сфері політики: участь у розробці та прийнятті рішень; аналіз динаміки громадської думки, пошук впливу на настанови і настрої людей (аналіз і прогноз на основі даних інтерв'ю, телефонних опитувань, фокус-груп); оптимізація образу влади або політичної структури; створення психологічних портретів опонентів і політичних партнерів; участь у подоланні та профілактиці конфліктів; консультації щодо ведення переговорів і встановлення відносин. Проблема ефективності психологічного консультування у сфері політики.

Література [5; 11; 12; 15; 18]

Змістовий модуль IV. Психологічна експертиза

Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи. Види психологічної експертизи. Мета психологічної експертизи. Принципи психологічної експертизи. Етапи психологічної експертизи. Розробка змісту експертного висновку. Вимоги до експертного висновку.

Психологічні вимоги до експерта-консультанта. Гуманістична спрямованість особистості експерта-психолога та психологічної експертизи.

Література [17; 23; 29]

Змістовий модуль V. Сучасні технології роботи психолога-консультанта

Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта. Структура бесіди: початок; розпитування клієнта; психокорекційна дія; завершення. Вимоги до діалогу з клієнтом: обмеження ролі консультанта в діалозі; наближення стилю мовлення консультанта до стилю мови клієнта; обмеженість і точність висловлювань консультанта. Вербальний і невербальний контакти з клієнтом. Психодіагностична робота з клієнтом. Застосування методів візуальної психодіагностики в консультативній роботі. Методи соціально-психологічної діагностики організації: спостереження, інтерв'ю, анкетування, соціометрія, тестування.

Групові методи психологічного консультування. Фокус-групи як групові напівстандартизовані інтерв'ю. Активне соціально-психологічне навчання (АСПН) у психологічному консультуванні. Психокорекційні групи та їх види. Використання групового тренінгу у психологічному консультуванні. Основні процедури проведення групового тренінгу.

Література [1; 2; 6; 13; 14; 17; 18]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Психологічне консультування як професійна діяльність.
2. Процес психологічного консультування.
3. Основні напрями консультативної психології.
4. Психологічне консультування з проблем управління.
5. Психологічне консультування з питань ринку та підприємництва.
6. Психологічне консультування у рекламі.
7. Психологія реклами.
8. Психологія соціального впливу.
9. Консультування з метою усунення конфліктів.
10. Проблеми психологічного консультування у сфері освіти.
11. Консультування з проблем вибору професії.

12. Консультування з проблем сім'ї.
13. Вирішення конфліктів у сім'ї.
14. Консультування з проблем батьківсько-дитячих стосунків.
15. Особливості психологічного консультування у політиці.
16. Психологічна експертиза.
17. Особливості консультування у світлі психоаналізу.
18. Особливості консультування у світлі когнітивної психології.
19. Психологічне консультування у світлі когнітивної теорії А. Елліса.
20. Особливості консультування у парадигмі гештальттерапії.
21. Консультування у світлі гуманістичної психології.
22. Особливості консультування у світлі біхевіористського напрямку у психології.
23. Застосування найновіших напрямів психологічної науки у процесі психологічного консультування.
24. Технологія першої консультативної зустрічі.
25. Захисні механізми психіки та робота із ними у процесі психологічного консультування.
26. Консультування у світлі теорії А. Адлера.
27. Особливості консультування у світлі теорії К. Хорні.
28. Особливості консультування у світлі когнітивної теорії А. Бека.
29. АВСД-теорія психологічного консультування.
30. Стан і перспективи розвитку психологічного консультування в Україні.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми – довільний.

Контрольна робота виконується в учнівському зошиті або на скріплених аркушах паперу формату А4. На титульній сторінці вказуються: назва дисципліни (“Основи психологічного консультування”); прізвище, ім'я та по батькові студента; домашня адреса; номер групи. Контрольна робота повинна містити план і список літератури. На останній сторінці ставляться дата виконання роботи та підпис студента. Роботу необхідно здати в наукову частину в установлені терміни.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Теоретичні питання

1. Предмет і завдання психологічного консультування.
2. Принципи конструктивності у психологічному консультуванні.
3. Основні напрями психологічного консультування.
4. Характеристика консультативного процесу у світлі психоаналізу.
5. Форми психологічного консультування.
6. Характеристика захисних механізмів особистості у психоаналітичному напрямі.
7. Основні принципи психологічного консультування.
8. Характеристика консультативного процесу у світлі біхевіоризму.
9. Психологічні вимоги до особистості психолога-консультанта.
10. Техніки консультування у біхевіоризмі.
11. Зміст професійної компетентності психолога-консультанта.
12. Основні прийоми подання психологічної допомоги у психоаналізі.
13. Основні етапи процесу психологічного консультування.
14. Концепція біхевіоризму та психологічне консультування.
15. До психолога звернувся керівник торгової фірми з приводу конфліктної ситуації, що склалася з головним бухгалтером фірми.
16. Технологія першої консультативної зустрічі.
17. Характеристика консультативного процесу у світлі когнітивізму.
18. Особистісна та професійна готовність психолога до психологічного консультування.
19. Характеристика консультативного процесу у світлі гештальттерапії.
20. Критерії оцінки діяльності практичного психолога.
21. Когнітивне консультування А. Бека.
22. Проблеми психологічної діагностики у процесі психологічного консультування.
23. ABCD-терапія А. Елліса.
24. Основні завдання психологічного консультування.
25. Раціонально-емотивна терапія (РЕТ) А. Елліса.
26. Основні сфери застосування процесу психологічного консультування та їх особливості.
27. Основні поняття психоаналізу З. Фрейда.
28. Застосування принципу конфіденційності у процесі психологічного консультування.

29. Основні поняття індивідуальної психології А. Адлера.
30. Принцип неманіпулятивності психологічного консультування.
31. Поняття про “тріаду К. Роджерса” у психологічному консультуванні.
32. Принцип професіоналізму у процесі психологічного консультування.
33. Консультативний процес і психотехніка психодинамічного напрямку.
34. Принцип причинності у психологічному консультуванні.
35. Гуманістичний напрям у психологічному консультуванні.
36. Принцип нестандартного підходу у психологічному консультуванні.
37. Клієнт-центрований підхід у консультуванні К. Роджерса.
38. Принцип неманіпулятивного підходу у психологічному консультуванні.
39. Психологічне консультування з проблем управління.
40. Принцип недирективності у психологічному консультуванні.
41. Психологічне консультування з проблем менеджменту.
42. Принцип орієнтації на установки клієнта.
43. Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва.
44. Принцип уникнення надмірної оригінальності у психологічному консультуванні.
45. Психологічне консультування у сфері освіти.
46. Принцип підтримки мотивації тривалої роботи у рамках психологічного консультування.
47. Психологічне консультування з проблем сім'ї та шлюбу.
48. Принцип нейтральності консультанта.
49. Психологічне консультування у політиці.
50. Принцип безоцінкового прийняття клієнта у психологічному консультуванні.
51. Психологічне консультування з проблем підбору кадрів.
52. Принцип критичного ставлення психолога-консультанта до своїх можливостей.
53. Участь психолога у процесі підготовки реклами.
54. Принцип орієнтації клієнта на вирішення власних проблем.
55. Основні напрями консультативної роботи психолога-практика у навчальних закладах.
56. Принцип добровільності у психологічному консультуванні.

57. Основні завдання психологічного консультування з проблем сім'ї та шлюбу.
58. Принцип комплексного підходу у психологічному консультуванні.
59. Психологічне консультування у сфері реклами.
60. Принцип співробітництва у психологічному консультуванні.

Ситуаційні задачі

1. До психолога звернулася жінка з такою проблемою: “В неї не складається подружнє життя — чоловік їй зраджує”. Яку стратегію консультування має вибрати психолог?

2. До психолога звернулись батьки дівчинки 11 років, яка ходить до спеціальної школи-гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов. Сім'я живе у старому районі великого міста, де немає місця для прогулянок чи ігор. Наприкінці чверті стомлюється, виникають головні болі. У цей час вона частіше, ніж завжди, хоче ходити в кіно та дивитись детективи. Батьки ж примушують її читати серйозні книжки. Непорозуміння та напруження, що виникають внаслідок цього, пом'якшуються після канікул, але наприкінці чверті все повторюється знову.

1. *Побудуйте гіпотези щодо причин повторення такої ситуації.*
2. *Що не враховують батьки у природі дівчинки?*
3. *Що можна порадити батькам?*

3. До сімейної консультації звернулись батьки дівчинки 8 років. Дівчинка страждала від жахливих видінь, що приходили до неї перед сном і які вона бачила досить часто. Коли вона залишається одна у темній кімнаті, з'являються образи, схожі на ті, що вона бачила у мультфільмах або про які читала у книжках. Батьки вважають, що це прояв капризу, оскільки це сталося недавно. У ранньому дитинстві дівчинка була жвавою, любила розказати про все, що бачила. Більше ніяких скарг, ні з боку дівчинки, ні з боку батьків не було. Дівчинка пішла до школи в 7 років, з навчанням у неї проблем не було.

Психолог розпитував про зміст її видінь. Дівчинка із задоволенням розповідала.

- Ці видіння тебе лякають? — Поцікавився психолог.
- Лякають! Але вони такі яскраві, такі цікаві. Дивишся як у кіно.

— Вони тобі подобаються?

— Не знаю. Іноді дивишся і начебто мурашки по шкірі бігають, але хочеться подивитись продовження.

1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.*

2. *Змалюйте психологічний портрет цього типу дитини.*

3. *Про що у подальшому потрібно поговорити з дівчинкою?*

4. *Що можна порадити батькам у такій ситуації?*

4. До консультації служби сім'ї звернулась жінка 35 років і розповіла, що недавно дізналась про те, що чоловік зраджує їй з іншою жінкою. Жінка не знає, що їй робити. Вона любить свого чоловіка, крім того, вони мають двох синів. Але як же бути із зрадою чоловіка та чи можна таке простити?

1. *Чи має право психолог-консультант у цій ситуації дати клієнтці якусь із двох порад: “розлучитись” або “зберегти сім'ю”?*

2. *У чому має полягати психологічна допомога у такому випадку?*

5. До психолога звернулась мати 15-річного сина. Вона принесла із собою “Малюнок сім'ї”, виконаний її сином. На малюнку зображені мати й син спиною один до одного. Незвичайним було також те, що листок складався із склеєних шматочків. Мати пояснила: “Після того як син завершив малюнок, я його запитала, коли він у останній раз тримав пілососа (на малюнку син із пілососом). Він відповів: “Що, не подобається?!” і розірвав малюнок. Довелось клеїти”.

Додаткова інформація. Сім'я розпалась майже відразу після народження сина. Тривалий час жили з бабусею та дідусем, які в основному й виконували батьківські обов'язки. Недавно отримали квартиру — відселились. Матері дуже важко спілкуватись із сином. Вона скаржиться на те, що він її не слухається, грубо розмовляє з нею.

1. *Дайте психологічну інтерпретацію сімейних проблем.*

2. *Охарактеризуйте психологічний контакт матері з сином.*

3. *Як їм допомогти налаштувати нормальні стосунки?*

6. До служби сім'ї прийшла жінка з такою проблемою. Після розлучення вона та її перший чоловік створили нові сім'ї. Але у неї виникли проблеми з дочкою від першого шлюбу. Дочці 8 років. Вона не хоче жити з вітчимою. У своїй неприязні до матері доходить до ненависті. Вимагає змінити їй ім'я на грузинське (її рідний батько — грузин), не поважає матір за те, що вона не грузинка.

Батько дівчини має іншу сім'ю і брати її до себе не збирається.

1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації, що виникла.*
2. *Яка додаткова інформація потрібна для повноцінної консультації?*
3. *Сформулюйте можливі гіпотези щодо причин та подальшого розвитку проблеми, означте шляхи її вирішення.*
4. *До формулювання якої батьківської позиції потрібно підштовхнути клієнтку?*

7. До психолога звернувся керівник торгової фірми з приводу конфліктної ситуації, що склалася з головним бухгалтером фірми. Бухгалтер, за словами керівника, спеціаліст високої кваліфікації, людина чесна і добросовісна. Проте він має такі негативні якості, знову ж таки за словами керівника, як дратівливість, категоричність, педантизм. Крім того, він рідко змінює свої рішення щодо питань фінансування (через надмірну економність). Усе це викликає роздратування у керівника фірми, створює напруження у стосунках і заважає робочому процесу.

Керівник, який звернувся до психолога, не хоче звільняти бухгалтера з посади, але й працювати в ситуації, що склалася, дуже складно; у зв'язку з цим керівник попросив психолога допомогти розв'язати конфлікт.

1. *Як Ви вважаєте, хто потребує психологічної допомоги психолога — керівник чи бухгалтер?*
2. *Чи є для бухгалтера такі якості, як економність і педантичність, негативними?*
3. *Якби психолог порекомендував керівнику не звертати уваги на недоліки бухгалтера та сконцентруватися на його достоїнствах, чи була б така порада кваліфікованою?*
4. *Як можна допомогти керівникові фірми у цій ситуації?*

8. Завідувач відділу великої фірми, що займається наданням послуг телефонного зв'язку, звернувся до психолога-консультанта з приводу конфлікту між провідними співробітниками відділу, в який були втягнуті усі інші співробітники, внаслідок чого відділ розколовся на ворогуючі стани. Ситуація, що склалася, дуже заважає роботі, і завідувач відділу звернувся по допомогу до психолога, обіцяючи при цьому, що його фірма не пошкодує ні часу, ні коштів для оптимізації атмосфери у трудовому колективі.

1. З чого необхідно розпочинати вирішення цієї ситуації?
2. Які прийоми та методи Ви можете запропонувати керівнику для налагодження стосунків між співробітниками?
3. Які психологічні форми роботи бажано використати у відділі для згуртування колективу?

9. Після попереднього відбору кандидата на посаду завідувача залишилося два претендента: жінка 35 років і чоловік 40 років. Жінка — явний екстраверт — контактна і життєрадісна, хороший спеціаліст, володіє трьома іноземними мовами, але відрізняється деякою побіжністю у судженнях і поспіхом у діях. Чоловік — інтроверт — типовий кабінетний вчений, добре знає свою справу, володіє іноземними мовами, але він відчуває деяку напруженість під час численних контактів із сторонніми людьми і важко переносить часту зміну ситуацій. У цілому ж обидва відповідають вакантним посадам.

Як краще розподілити посадові функції між означеними кандидатами з тим, щоб оптимально використати їх можливості?

10. Спеціалісту з реклами запропонували зробити рекламу для телебачення, де б рекламувалася нова газета. Зміст рекламного ролика, запропонованого спеціалістом, був таким: «Дівчина зі стрункими ніжками у туфельках на високих підборах піднімається сходами. На сходах лежать різні (вже відомі читачам) газети. Видно ноги дівчини, що безжально топчуть газети, видно назви газет. Нарешті, на останній сходинці лежить газета, що рекламується. Дівчина вже не топче її, а піднімає, дивиться на неї із захватом, притискує її до грудей і посміхається.

Чи грамотно зроблено рекламного ролика? Обґрунтуйте свою відповідь.

11. Проходить презентація товару косметичної фірми, що збирається завоювати новий ринок. Представник фірми почав з того, що розповів про недоліки своїх конкурентів, що зайняло у нього 30 хвилин, а потім перейшов до розповіді про достоїнства власної продукції і розповідав про це протягом години. Після цього презентація закінчилася.

Чи правильно побудовано презентацію? Обґрунтуйте свою відповідь.

12. Страховий агент, який отримав кілька відмов підряд на свої пропозиції зі страхування майна, не тільки вирішив покинути свою роботу, а й упав у депресію. Друг порадив йому звернутися до психолога.

- 1. Що може зробити психолог-консультант у цьому випадку?*
- 2. Які методи психологічного консультування тут можна використати?*

13. Спеціалістом з реклами було запропоновано рекламний плакат, на якому рекламувався новий миючий засіб. На плакаті зображено два флакони з миючими засобами, один з яких був вже відомий споживачеві, а інший — новий рекламований засіб, перший — закреслено, а другий обведено кривою у формі сердечка.

Дайте аналіз принципу створення цього рекламного плаката. Чи коректно він створений? Обґрунтуйте свою відповідь.

14. Спеціалістом з реклами було запропоновано рекламний плакат, на якому рекламувався новий пральний порошок. На плакаті зображено дві коробки прального порошку, на одній коробці написано — “Звичайний порошок”, а на іншій — назва нового рекламованого засобу. На плакаті показано, що новий порошок ефективніший.

Дайте аналіз принципу створення цього рекламного плаката. Чи коректно він створений? Обґрунтуйте свою відповідь.

15. До психолога-консультанта звернулася вчителька молодших класів зі скаргою на одного із учнів — Андрія М. Андрій — здібний учень, він швидко запам’ятовує новий матеріал, але в той же час, порушує дисципліну у класі — розмовляє із сусідом, балується, б’ється. Вчителька неодноразово його наказувала, записувала зауваження у щоденник. Всі дії вчительки були безрезультатними.

- 1. Чи правильно сформульовано локус жалоби?*
- 2. Чи правильні педагогічні заходи, що застосовувалися вчителькою?*
- 3. Запропонуйте свою гіпотезу причин поганої поведінки Андрія на уроках.*
- 4. Які заходи у цьому випадку були б ефективними?*

16. До психолога-консультанта звернулася мама третьокласника Ігоря В. Ігор дуже повільно все робить, через це часто спізнюється до школи, не встигає виконувати завдання класної роботи і тому часто

отримує погані оцінки. Суворі дисциплінарні заходи, які застосовують мамою до хлопчика, результату не дають.

Дайте психологічну інтерпретацію ситуації. Які заходи з боку батьків і вчителів у цьому випадку можуть бути ефективними?

17. До журналу “Сімейний консультант” надійшов такий лист: “Шановний психолог журналу “Сімейний консультант”, пишу Вам цього листа, тому що серце моє наповнене біллю, і крім Вас ніхто не зможе мені допомогти. Моя проблема — це мій 13-річний син. Слава останнім часом став дуже важкою дитиною: він пропускає заняття у школі, обманює, грубить. У мене таке враження, що він постійно щось від мене приховує, щось недоговорює... З учителями у школі практично не спілкуюсь, у них тільки одні скарги на Славу — погано вчиться, погано поводить. Шкільного психолога не хочу навіть питати, тому що вони там усі заодно: їм би зробити винними у всьому батьків або сім'ю. Мій перший чоловік після розлучення тільки надсилає аліменти і не цікавиться сином. Та й із здоров'ям у Славчика якісь проблеми: як сідаємо у транспорт — втрачає свідомість. Що мені робити? До кого звертатися по допомогу?

Складіть можливий перелік заходів щодо психологічної допомоги автору листа.

18. Учениця ІІІ класу Іра К. отримала напередодні 1 вересня персональне запрошення директора школи. Адже з лютого місяця вона відмовляється іти до школи... Минулої зими, коли Іра прийшла у клас, вона побачила, що її парту забруднена чимось неприємним. Вона сказала про це вчительці. Але вчителька відреагувала так: “Йди на місце, нема про що говорити”. Ірина за свою парту сісти відмовилася. Вчительку це розсердило: “Не принцеса — прибереш”, учениця так і не сіла за парту. Вчителька обурилася і ... вилучила парту сама. Іра про все розповіла вдома і мати забрала її зі школи з ультиматумом: дівчинка прийде до школи тільки після того, як вчительку звільнять за “приниження гідності учениці”. Вчительці було винесено догану за некоректність у спілкуванні з ученицею, директор вибачилася перед ученицею та її мамою. Але мати дівчинки не пускає її до школи, порушуючи тим самим Закон України “Про середню освіту”.

Дайте психологічний аналіз ситуації. Запропонуйте свій варіант дії психолога у цій ситуації.

19. До консультації звернулася мама першокласника Петра В. Проблема полягала у тому, що хлопчик писав гірше за всіх у класі — криво, неакуратно. Мама неодноразово заставляла хлопчика переписувати домашнє завдання, але він у таких випадках починав писати ще гірше.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Що можна порекомендувати мамі учня у конструктивному плані?

20. Десятирічна учениця музичної школи має гарні музичні здібності, сама намагається писати музику. Але під час занять за фахом (фортепіано) поводитьсѐ неадекватно. У відповідь на зауваження вчителя або його прохання виправити помилки, вона зовсім може перестати працювати і сидітиме, насупившись, або продовжує грати, не звертаючи уваги на те, що говорить педагог. Вчитель вимушений більшу частину уроку витратити на вмовляння та спроби налагодити стосунки з ученицею. Поведінка дівчинки залежить від настрою, який може зіпсуватися через будь-яку дрібницю. Вчитель звернувся до психолога із проханням допомогти розібратися в тому, що робити і чого не робити у таких випадках, як поводитися з ученицею?

- 1. Побудуйте гіпотези щодо характерологічних особливостей дівчинки.*
- 2. Як реагувати вчителю на подібні поведінкові реакції дівчинки?*

21. До психологічної консультації звернулася жінка тридцяти років. Вона впевнена, що чоловік зраджує їй зі своєю співробітницею, хоча він заперечує цей факт. Жінка не знає, що їй робити. Вона кохає свого чоловіка, до того ж у них два сини. Але як же бути із зрадами чоловіка і чи можна таке пробачити?

- 1. Чи має право психолог консультант у цьому випадку дати клієнтці якусь одну із двох порад: “розлучитися” або “зберегти сім’ю”?*
- 2. У чому полягатиме психологічна допомога у ситуації, що склалася?*

22. До психолога звернулася жінка із жалобою на сина-старшокласника. За словами матері, у сина погана поведінка та різко негативне ставлення до неї. Останнім часом, коли до закінчення школи залишається трохи більше, ніж півроку, син почав прогулювати заняття, а тепер і зовсім перестав вчитися. На критику матері і навіть

на дружні поради відповідає грубістю. Мати впевнена, що у сина є порушення психіки. Виховувала вона його сама, без батька. З чоловіком розлучилася, коли ще дитина не народилася. “Я для сина нічого не шкодувала, все життя йому ні в чому не відмовляла. Навіть заміж вдруге не вийшла через нього” — ця думка рефреном проходила через усі розповіді матері.

1. *Сформулюйте попередні гіпотези щодо можливих причин поведінки юнака.*
2. *Що, на Вашу думку, потрібно з'ясувати психологу стосовно юнака?*
3. *Проаналізуйте причини конфлікту матері із сином?*
4. *Знайдіть шляхи поліпшення психологічної ситуації.*

23. До психолога-консультанта звернувся чоловік 40 років, який програв на виборах в депутати міської ради. У своїй поразці він звинувачував “нечесних конкурентів і продажних виборців”. При цьому він не відмовлявся від боротьби за депутатський мандат на наступних виборах і просив допомоги йому в цьому психолога.

1. *Чи адекватно відображено клієнтом локус жалоби?*
2. *На чому потрібно зосередитися під час підготовки цього претендента на виборах?*

24. До психологічної консультації звернувся молодий політик з проханням допомогти йому підвищити ефективність публічних виступів. Клієнт вважає, що його виступи недостатньо переконливі та дохідливі, до того ж він, коли виступає перед великою аудиторією, відчуває скутість і невпевненість.

1. *Яким психологічним проблемам перш за все потрібно приділити увагу в цій консультації?*
2. *Які методи підвищення ефективності публічного виступу можна запропонувати клієнту?*

25. Підприємству потрібен бухгалтер. З наведеного переліку психологічних якостей відзначте п'ять, які необхідні для успішного виконання бухгалтерської роботи, і п'ять, що заважають успішній реалізації його діяльності.

Високе переключення уваги, висока концентрація уваги, логічне мислення, образне мислення, екстравертованість, інтровертованість, сангвінічний темперамент, холеричний темперамент, флегматичний

темперамент, меланхолічний темперамент, усидливість, чесність, залежність від впливу сторонніх, невпевненість у своїх силах, заздрість.

26. Політичному діячу, який представляє одну з відомих партій, необхідно було виступити підряд перед двома зовсім різними аудиторіями: перед працівниками культури та мистецтва та перед інженерно-технічними працівниками. У зв'язку з цим він звернувся до психолога-консультанта з проханням пояснити специфіку та особливості публічного виступу залежно від складу аудиторії.

- 1. У чому полягає консультативна допомога у цій ситуації?*
- 2. Яким вимогам перш за все повинні відповідати публічні виступи, розраховані на “раціональну” аудиторію, і яким – на “емоційну”?*

27. До психолога звернувся чоловік 45 років, що балотувався на вибори до Верховної Ради і програв ці вибори. На передвиборчу кампанію було витрачено багато сил, коштів і часу. Він був налаштований тільки на перемогу і не міг уявити такого, що він може програти. Оскільки його надії не справдилися, він відчув себе спустошеним, загубив орієнтири у житті, впав у депресію.

- 1. Проясніть психологічну ситуацію, що склалася.*
- 2. Які додаткові відомості необхідно отримати про особистість клієнта для успішної консультації?*
- 3. Які психологічні консультативні методи можна використати у цьому випадку, щоб допомогти клієнту впоратися з проблемами, зокрема з депресією?*

28. Батько п'ятнадцятирічного хлопчика поскаржився психологу на боягузтво та несміливість свого сина. Ці якості, як зазначив батько, були притаманні сину з раннього дитинства, і батько давно намагався боротися з ними. Він змушував хлопчика перемагати свій страх — кидав його у воду у глибокому місці, щоб навчити його плавати, посилав увечері до лісу. Хлопчик у цих випадках боявся, плакав, але батько наполягав, виховував у ньому “мужчину”. Незважаючи на ці міри, хлопчик залишався нерішучим і боязким. Він так і не навчився долати свої страхи, більше того, з роками вони посилюлися.

- 1. Поясніть причини невдалих спроб батька.*
- 2. Які небажані наслідки хибного стереотипу виховання?*

3. На що, у першу чергу, повинна бути спрямована консультативна допомога?

29. Фахівець у сфері створення реклами запропонував рекламний плакат, де рекламувався одяг. На плакаті переважав чорний колір. Крім того, там було написано — одяг за помірними цінами.

Чи вдале, на Ваш погляд, було рекламне рішення?

30. До психолога звернулася жінка і розповіла таке: “Моя семирічна донька ревнує мене до свого молодшого братика. Коли він був зовсім маленьким, це не особливо проявлялося а зараз наші стосунки дуже загострилися. Тільки я зроблю їй якесь зауваження, як вона починає скиглити: “Ти мене не любиш, а любиш тільки свого Сашка”. Я починаю себе ловити на тому, що як тільки візьму молодшого на руки, так зраз й опускаю, щоб дочка не приревнувала. Також менше стараюся звертати увагу на сина при дочці. Але все одно чую: “Мама, чому ти поклала йому більший шматок тортю?”, “Ти знову з ним граєшся, а хто гратиметься зі мною?” та ін.”.

1. Проаналізуйте психологічний клімат сім’ї.

2. Що можна порадити матері?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Ассаджиоли Р.* Психосинтез. Принципы и техники: Пер с англ. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002.
2. *Берн Э.* Игры, в которые играют люди, люди, которые играют в игры. — СПб.: Лениздат, 1992.
3. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпресс, 1997. — 215 с.
4. *Бурлачук Л. Ф., Грабская И. А., Кочарян А. С.* Основы психотерапии. — К., 1999.
5. *Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М.* Словарь-справочник по психодиагностике. — СПб., 2001.
6. *Васьковская С. В., Горноста́й П. П.* Психологическое консультирование: ситуационные задачи. — К.: Выща шк., 1996.
7. *Гірник А. М.* Тренінг комунікативних умінь / За ред. Н. Л. Коломінського. — К., 1995.
8. *Горноста́й П. П., Васьковская С. В.* Теория и практика психологического консультирования. — К.: Наук. думка, 1995.

9. *Вачков И.* Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. — М., 1999.
10. *Вачков И. В.* Введение в тренинговые технологии. — М., 1998.
11. *Введение* в практическую социальную психологию / Под ред. Ю. М. Жукова, Л. А. Петровской, О. В. Соловьевой. — М.: Смысл, 1996.
12. *Гештальттерапия.* Теория и практика. — М., 2000.
13. *Глэддинг С.* Психологическое консультирование — СПб.: Питер, 2002.
14. *Емельянов Ю. Н.* Активное социально-психологическое обучение. — Л., 1985.
15. *Зубалий Н. П., Левочкина А. М.* Основы психотерапии: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2001. — 158 с.
16. *Карпова Г. О.* Зміст професійної діяльності керівників рай(міськ)центрів психологічної служби / За ред. Н. Л. Коломінського. — К., 1995.
17. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К.: МАУП, 1996.
18. *Коломінський Н. Л.* Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. — К.: МАУП, 2000.
19. *Кочюнас Р.* Основы психологического консультирования. — М., 1999.
20. *Макшанов С. И.* Психология тренинга. — СПб., 1997.
21. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.
22. *Нельсон-Джоунс Р.* Теория и практика консультирования. — СПб.: Питер, 2001.
23. *Осипова А. А.* Общая психокоррекция: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ТЦ “Сфера”, 2000.
24. *Основи психолого-управлінського консультивання:* Навч. посіб. / Л. М. Карамушка, Н. Л. Коломінський, М. В. Войтович та ін.; За наук ред. Л. М. Карамушки. — К.: МАУП, 2002.
25. *Психоанализ* и культура // Избр. труды Карен Хорни и Эриха Фромма. — М.: Юристъ, 1995. — 624 с.
26. *Рабочая книга* школьного психолога / Под ред. И. В. Дубровиной. — М.: Просвещение.
27. *Роджерс К. С.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.: Прогресс, 1994. — 480 с.

28. *Рудестам К.* Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
 29. *Сидоренко Е. В.* Психодраматический и недирективный подходы к групповой работе с людьми: Методические описания и комментарии. — СПб., 1992.
 30. *Сидоренко Е. В.* Терапия и тренинг по Альфреду Адлеру. — СПб.: Речь, 2002.
 31. *Тобиас Л.* Психологическое консультирование и менеджмент: взгляд клинициста. — М.: Класс, 1997.
 32. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1991. — 456 с.
 33. *Фрейд З.* Психология бессознательного. — М.: Просвещение, 1989. — 448 с.
 34. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — М.: Прогресс, 1995. — 312 с.
 35. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 415 с.
 36. *Фромм Э.* Искусство любить. — СПб.: Азбука, 2002.
 37. *Шульц Д., Шульц С.* История современной психологии. — СПб.: Евразия, 1998. — 526 с.
 38. *Щёкин Г. В.* Как эффективно управлять людьми. — К.: МАУП, 1999.
 39. *Эйдемиллер А. Г.* Методы семейной диагностики и психотерапии: Метод. пособие. — М.: Фолиум, 1996.
 40. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В.* Семейная психотерапия. — Л.: Медицина, 1990.
 41. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В.* Психология и психотерапия семьи. — СПб., 1999.
 42. *Экономическая психология* / Под ред. И. В. Андреевой. — СПб.: Питер, 2000.
- Додаткова*
43. *Абрамова Г. С.* Введение в практическую психологию. — Брест, 1993.
 44. *Абрамова Г. С.* Практическая психология. — М., 1997.
 45. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Прогресс, 1995. — 296 с.
 46. *Бродли Б. Т.* Рекомендации начинающему практику в центрированной на клиенте терапии / Под ред. А. М. Дружинина. — К., 1997.
 47. *Маслоу А.* Психология бытия. — М.: Ваклер, 1997. — 304 с.

48. *Управленческое консультирование*: В 2 т / Под ред. М. Кубра. — М.: Интерэкспорт, 1992.
49. *Урсано Р., Зонненберг С., Лазар С.* Психодинамическая психотерапия. — М., 1992.
50. *Юнг К.* Тэвистокские лекции. Аналитическая психология: ее теория и практика. — К.: СИНТО, 1995. — 228 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Основи психологічного консультування”	4
Зміст дисципліни “Основи психологічного консультування”	5
Теми контрольних робіт	9
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	10
Питання для самоконтролю.....	11
Список літератури.....	22

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуненко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *М. М. Соколовська*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2736

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП